

SINTAKSA I SEMANTIKA KONSTRUKCIJE K + DATIV U JEZIKU NJEGOŠEVIH PISAMA

Sonja Nenezić, Univerzitet Crne Gore, Filološki fakultet,
sonjan@ucg.ac.me

10.31902/fll.27.2019.13

811.163.4:82.09 Petrović Njegoš P. II

Apstrakt: U radu se sa sintaksičko-semantičkog aspekta analiziraju brojni i raznovrsni primjeri dativne konstrukcije s predlogom *k* u Njegoševim pismima. U odnosu na savremeno stanje, istraživački korpus ilustruje širi dijapazon njenih funkcija i značenja pa se izvjesna pažnja poklanja i konkurentnim padežnim sredstvima koja su je vremenom potisnula iz upotrebe. Zaključuje se da je dativna veza s predlogom *k* u jeziku Njegoševih pisama zastupljenija u polju apstraktne nego konkretne, spacijalne direktivnosti, a i kad se ispolji u polju prostornih odnosa, češće uz značenje direktivnosti ima i značenje adlativnosti, odnosno prije iskazuje cilj nego pravac, što je s jedne strane uslovljeno istorijskim razvojem njenih značenja i funkcija, a s druge je u vezi sa prirodom samog epistolarnog diskursa koji smo analizirali.

Ključne riječi: konstrukcija *k* + dativ, direktivnost, adlativnost, jezik Njegoševih pisama.

Opštepoznato je da predlog *k(a)* pripada brojnoj grupi jednovalentnih predloga budući da se kombinuje samo s dativom¹. U konstrukciji s ovim predlogom dativ u novije vrijeme uglavnom funkcioniše kao spacijalni determinator „kojim se rečenična predikacija određuje s obzirom na onaj aspekt prostornog odnosa koji podrazumeva usmerenost objekta lokalizacije ka lokalizatoru – cilju bez podatka o tome da li se lokalizator – cilj i doseže“ (Antonić 2004: 88).

1.1. Za razliku od savremenog stanja, veza dativa s predlogom *k* imala je u istoriji jezika mnogo širu i raznovrsniju upotrebu², koja se, između ostalog, očituje i u jeziku naših klasičnih pisaca, među njima i

¹ Dativ je inače zavisen padež koji se javlja u dva od četiri moguća strukturalna lika: kao slobodan padež, bez predloga i/ili obaveznog determinatora, i kao padež blokiran predlogom. Među zavisnim padežima izdvaja se i po tome što se kombinuje s najmanjim brojem predloga.

² O razvijenijoj i frekventnijoj upotrebi dativne konstrukcije s predlogom *k* u ličnom jeziku Vuka Stefanovića Karadžića, Njegoševog savremenika, isp. Nenezić 2009.

Petra II Petrovića Njegoša. Ovu sobinu Njegoševog jezika uočio je još tridesetih godina 20. vijeka Danilo Vušović navodeći u *Prilozima proučavanju Njegoševa jezika* „samo nekoliko primera malo neobičnije upotrebe predloga *k* u prenosnom smislu, gde se njime ne obeležava pravac kretanja, već se pokazuje: ili neko stanje koje postoji s obzirom na nešto, prema nečemu ili neka namena nečemu (gde bi danas bila običnija upotreba predloga *prema* ili akuzativa s predlogom *za*)“ (Vušović 1930: 52). Sve navedene primjere on je ekscerpirao iz poetskih djela Petra II, iako je u korpus istraživanja uključio i jedan broj njegovih pisama, pa je nas zanimalo da li konstatacija o „neobičnijoj upotrebi“ predloga *k* vrijedi i za njihov jezik. Pošto je već na prvi pogled bilo jasno ne samo da je odgovor na postavljeno pitanje potvrđan nego i da ga podupire veliki broj raznolikih primjera, za cilj rada smo postavili njihovu analizu, odnosno utvrđivanje strukturno-semantičkih karakteristika dativne konstrukcije s predlogom *k* u jeziku Njegoševih pisama s posebnim osvrtom na konkurentna padežna sredstva koja su je vremenom potisnula iz upotrebe. Ovdje prije svega mislimo na konstrukciju s predlogom *prema* (što je primjer konkurencije u okviru istog padeža), koji se s dativom počinje šire upotrebljavati tek od XX vijeka, ali i na druga konkurentna padežna sredstva, kako predložka tako i bespredložka³. Pri odabiru korpusa istraživanja imali smo u vidu i činjenicu da je Njegošev prozni opus, pa i epistolarni, rjeđe uziman za predmet lingvističkih ispitivanja, iako je upotreba jezičkih sredstava u njemu slobodnija, u smislu da nije uslovljena versifikacionim zahtjevima kao u pjesničkim djelima, mada je, s druge strane, zavisna od samog sadržaja, što će se pokazati i na primjeru dativne konstrukcije s predlogom *k*.

1.2. Analizu smo sproveli na 122 pisma koja su, od oko 1800 sačuvanih, odabrali i za šestu knjigu *Celokupnih dela Petra II Petrovića Njegoša* u izdanju beogradske „Prosvete“ 1974. godine priredili N. Banašević, V. Latković i J. Milović. U bilješki uz njih Banašević i Latković kažu kako su se trudili da izdvoje ne samo ona Njegoševa pisma koja ga prikazuju kao upravljača, a takvih je najviše, nego i kao čovjeka, a naročito kao pisca i mislioca (Banašević, Latković 1974: 214)⁴. Datirana

³ Predložko-padežne konstrukcije inače predstavljaju najrazvijeniji podsistem jezičkih sredstava kojima se izražavaju prostorna značenja u slovenskim jezicima (Piper 2001: 65).

⁴ „U manjem broju sačuvanih pisama prijateljima ili poštovaocima Njegoš je bio mnogo drukčiji, neposredniji i otvoreniji: govorio je o sebi, saopštavao svoje utiske i doživljaje s putovanja, a katkad se upuštao, s pravim nadahnućem, u pretresanje pitanja ljudske sudbine ili književnog stvaranja,

su i obuhvataju period od 1830. do 1851. godine, odnosno od početka vladavine pa do smrti Petra II. U sadržaju su pisma razvrstana na 45 adresata. Najviše ih je upućenih Jeremiji M. Gagiću, zatim Osman-paši Skopljaku te Vuku Stefanoviću Karadžiću, Simi Milutinoviću Sarajliji, Aleksandru Karađorđeviću i Ali-paši Rizvanbegoviću.

Inače, epistolarni način izražavanja, prema određenju Branka Tošovića, koji razlikuje pet osnovnih funkcionalnih stilova (književnoumjetnički, naučni, administrativni, publicistički i razgovorni), pripada međustilovima jer stoji na graničnom području F-stilova, budući da ima elemente dvaju ili više stilova, odnosno imaju ga svi funkcionalni stilovi izuzev razgovornog (Tošović 2002: 76, 95). Ljudmila Popović epistolarni diskurs posmatra kao poseban komunikativni žanr i razlikuje njegove podžanrove: privatni intimni, privatni distancirani, poslovni, diplomatski, otvoreni, ali ne smatra da su granice među njima tvrde, već ukazuje na izvjesno preklapanje među njima (Popović 2000: 19, 77), što se može potvrditi i na primjeru Njegoševih pisama. Pismo predstavlja složen vid jezičke komunikacije: nastaje kao monološka forma, ali u svrhu dijaloga. Reprezentuje svog autora, pošiljaoca, ali nosi i pečat epohe u kojoj je nastalo. U tom smislu se za Njegoševa pisma može reći da su od kulturno-istorijskog, ali i književnog značaja⁵. Iako je pismo jedna od najstarijih i tradicionalnijih formi pisanog teksta, u novije vrijeme, usljed ubrzanog razvitka savremenih komunikacionih tehnologija, doživljava značajnu transformaciju i prebacuje se na internet teren.

2. Dativna konstrukcija s predlogom *k*⁶ u analiziranom epistolarnom korpusu, kao i u savremenom jeziku, ima obilježje direktivnosti, ali je ta direktivnost u njemu mnogo češće apstraktna nego konkretna, što je najviše uslovljeno službenom prirodom i sadržajem Njegoševih pisama.

kojima se mnogo „zanimao“ u svom životu. Takvih pisama, na žalost, nema mnogo, ali Njegošu nisu položaj ni vaspitanje dozvoljavali da se puno ispoveda. Srećom, dešavalo se ipak da se i u zvaničnoj prepisci ispolji Njegoševa snažna ličnost” (Banašević, Latković 1974: 213).

⁵ „Tipična osobina epistolarnog žanra je bogatstvo i raznolika kombinacija izražajnih sredstava, kao i njihova polifunkcionalnost. Tako u okviru jednog pisma možemo pronaći elemente priče, vezane za prošlost, informaciju o životu i osećanjima autora, informaciju o trećim licima i sl.“ (Popović 2000: 19).

⁶ U našem korpusu prisutna je samo kraća forma ovog predloga. Njegoš je inače rijetko koristio duži oblik *ka*, i to jedino iz versifikacionih razloga. Mihailo Stevanović u *Rečniku jezika Petra II Petrovića Njegoša* navodi samo jedan takav primjer (Stevanović i dr. 1983: 324).

2.1. Mihailo Stevanović, govoreći prije više od pola vijeka o sintaksi predložkog dativa, konstatuje da se predložko-padežna konstrukcija *k* + dativ u savremenom srpskohrvatskom jeziku ne upotrebljava za označavanje pojma kome se namjenjuje nešto apstraktno, stanje, raspoloženje i osjećanje, recimo, kao kod naših starijih pisaca, a sudeći prema jednom navedenom primjeru, i kod Petra II Petrovića Njegoša (Stevanović 1989: 377). Međutim, primjeri takve njene upotrebe najbrojniji su pak u jezičkoj građi koju smo za ovu priliku istraživali te se mogu smatrati njenom posebnom odlikom. Među imenicama, mahom deverbativnim ili deadjektivnim, u funkciji upravnog člana koji se semantički dopunjuje dativom s predlogom *k*, neuporedivo je više slavenizama, posebno ruskoslovenizama⁷ nego leksema narodnog jezika, pa se pojava ove konstrukcije u navedenom značenju može dovesti i u vezu s ruskim jezikom, posebno što znamo da se Njegoš njime služio⁸:

uz to i na Vaše sootečestvenoje *k nam* blagonastavlenije (9), koji ostajem s istinim mojim *k Vam* visokopočitanijem i s sovršenom predanosću (12), da Vam prenesem od njegove strane vsenižajše poklonenije *k Vama* i *k Vašoj familiji* (16), ali vjeruj da je iz najvišega mojega userdija *k tvojoj dobroti* (29), i kada viđu toliko njihovo počitanije *k našem carju i blagodjetelju* i *k njihovijema starješinama i glavarima* (31), Vaše dragocjeno raspoloženije *k meni* i *narodu crnogorskome* (54), Ja se nadam u Vaše družesko raspoloženije *k mene* (130), S čuvstvom mojega *k Vam* visokopočitanija i predanosti (91), i uvjeriti Vas o mojoj *k Vama* nepremjenoj predanosti (67), Za znak mojega prijateljstva i odličnoga uvaženija *k Vašoj osobi* (81), i iz čiste priznateljnosti *k Tvojim podvizima* (175), koliko su moje nadežde i ljubav *k Vam* neograničene (96), s druge pak strane uzdajući se u Vaše čisto srpsko i nerazrušimo prijateljstvo *k meni* (96), Fala ti za svagdašnju tvoju naklonost *k ovome*

⁷ U Njegoševo vrijeme u Crnoj Gori je ruskoslovenski bio ne samo bogoslužbeni jezik nego i jezik na kome se sticala osnovna pismenost, mada se narodnim jezikom takođe pisalo: njime se obavljala korespondencija crnogorskih vladika, glavara, sveštenih lica nižeg ranga i raznih pismenih pojedinaca sa drugim licima i sredinama (Stijović 1992: 27).

⁸ Petar II je čitanje i pisanje učio iz crkvenih knjiga, a one su u njegovo vrijeme bile ruskoslovenske. Njegoševom usavršavanju u ruskom jeziku naročito je doprinio višemjesečni boravak u Petrogradu 1833. godine, kada je on ne samo čitao razne ruske knjige svjetovne sadržine već ih i nabavljao za svoju ličnu biblioteku na Cetinju (Stijović 1992: 28–29).

tvrdome i krvavome kraju (114), *Moja bi blagodarnost k Vama* onda ispunjena bila (143), *Nije mi nužno bilo napominjati dužnosti k čovječestvu* (162), *nadam se da će i kod Austrije biti blagorodna simpatija k Crnogorcima* (178), *Hvala Vam na Vašem k meni* dobrom vnanianiju (207)...

Neophodno je reći da istaknute konstrukcije uglavnom egzistiraju u inicijalnom ili finalnom dijelu analiziranih pisama, u uobičajenim formama obraćanja i pozdravljanja. Pozitivno osjećanje pošiljaoca pisma (adresanta) namjenjuje se primaocu pisma (adresatu) obično označenom ličnom zamjenicom 2. lica množine (*k Vam(a)*), koja je upotrijebljena u množinskoj formi iz poštovanja. Međutim, autor nerijetko ističe isto osjećanje koje adresat ima prema njemu i njegovom narodu, pri čemu se u dativu pretežno javlja lična zamjenica 1. lica jednine odnosno množine (*k meni, k nama*). Imenica koja se dopunjuje uzima različite oblike, uglavnom zavisnih padeža, ali i nominativa. Inače, u navedenim primjerima veza *k* + dativ stoji na mjestu današnje konstrukcije *prema* + dativ, koja ju je u potpunosti istisnula iz ove funkcije.

Konstrukcija *k* + dativ dopunjuje i pojedine imenice drukčijeg značenja, a iz te pozicije danas je istiskuju *za* + akuzativ: da tim samo dadu povod *k svađi i neprijateljstvu* (70), kada bi za ovo pohvaljeno djelo *k stradajućima* po mjeri Vašijeh zaslugah vidio Vas nagrađena. (143), *uz/za* + akuzativ: koji bješe [...] i neotlučimi privjzanik *k rosijskomu prestolu* (9), da već nije ostalo sinovah otečestva u Černu Goru i privjzanikah *k slavimoj Rosiji* (11), *za* + instrumental: jerbo znadem Turke i tursku volju *k preobrazovanju*. (206)... Ovim primjerima se pokazuje da dativ u ovakvim konstrukcijama ne mora isključivo označavati živ denotat.

2.2. Osim imenica, dativna konstrukcija s predlogom *k* dopunjuje i pojedine pridjeve funkcionišući kao semantičko jezgro kopulativnog predikata, najčešće na mjestu današnje konstrukcije *prema* + dativ, rijetko bespredložkog, slobodnog dativa ili još rjeđe akuzativa s predlogom *na*:

Mi bismo radi bili da je priroda *k nama* tako raspoložena kao što je *k Italiji i k Greciji* (67), *Ja baš i da hoću skloniti se na ovo ustupljenje i tako nespravedljivim biti k Crnogorcima* (69), *O sudbino, sudbino, rašta si k meni* tako stroga? (156), *Sveti je otac tako k meni* dobar bio (203), *Italijanci su tako prijatni i veseli k stranima* kao što je nebo *k njima*. (206), da pravcem *idu* naklonjeni *k narodnosti i k poredku* (171), no oni, mjesto da uvažavaju ova moja mirna podnošenija, klonivša se *k ušteđenju*

prolivanja čovečeske krvi (61), Vpročem čest imam Vas pozdraviti i ostati Vašega Sijateljstva *k uslugam* gotov (75)...

I ovi pridjevi većinom imaju značenje direktivnosti odnosno usmjerenosti kako na živog tako i na neživog referenta. Među njima ima onih koji se uvijek javljaju u vezi s dopunom (npr. *naklonjen*), ali je više onih kod kojih je dopuna neobaveznog karaktera (*strog, dobar*, npr.) budući da se mogu i nereferencijalno upotrijebiti, kada označavaju opštu osobinu. Pridjev *gotov* označava spremnost ili riješenost da se izvrši neka radnja pa se danas, kad se upotrijebi, budući da je pomalo arhaičan, češće dopunjuje klauzom nego padežnom konstrukcijom.

2.3. Usmjerenost apstraktnog pojma prema živom referentu nerijetko se iskazuje glagolima, i to: *pokazati, postupati, gajiti, odnositi se* i sl.:

Veoma ti zafaljam na tvoje lijepo prijateljstvo koje pokazuješ *k mene* kako *k tvojemu istinitomu prijatelju i patriotu* (132), Vašu neuspnu djeateljnost i čelovjekoljubivo sostradanije, koje ste *k pomenutijema zatočenijema* pokazali (143), osobu koja je *k meni* svagda dobro raspoloženije i prijateljstvo pokazala (145), kao što je sad *postupalo k jednome, ako i malome, no iskrenome svojem susjedu* (183), Mi *k Vama* drugo ne gajimo do čiste bratske iskrenosti. (196), niti se *k njemu* mogu nikakva opaka tolmačenja odnositi (178), koji je svagda velikodušnim blagovolenijem disao *k Crnogorcima* (150)...

U većini navedenih primjera konstrukcija *k* + dativ, sa funkcijom indirektnog objekta, stoji na mjestu današnje konstrukcije *prema* + dativ, osim uz glagol *odnositi se*, čija rekcija zahtijeva *na* + akuzativ. Glagol *disati* u posljednjem primjeru upotrijebljen je u okazionalnom značenju.

3. Kad je riječ o spacijalnom značenju predložko-padežne konstrukcije *k* + dativ, za razliku od savremenog stanja, u Njegoševim pismima ona češće uz direktivno ima i adlativno značenje, što znači da je frekventija u značenju cilja nego samog pravca. Distribucija konkurentnih padežnih sredstava koja su u potpunosti ili velikim dijelom potisnula vezu *k* + dativ iz ove upotrebe, zavisi od semantike lokalizatora.

3.1. U sljedećim primjerima dativ s predlogom *k* izražava dinamički aspekt spacijalnog odnosa označavajući usmjerenost pojma koji se prostorno određuje, tj. objekta lokalizacije, prema pojmu koji je cilj kretanja, tj. lokalizator. Pritom ide uz neprelazne glagole, objekat lokalizacije zauzima funkciju gramatičkog subjekta a lokalizator sa obilježjem živo najčešće je označen ličnom zamjenicom, rjeđe

imenicom. Kretanjem se ne ulazi u sferu živog pojma, ali se ulazi u prostor koji on zauzima, u kom se nalazi:

i ja po svijema zborovima viđu da će uteć [...] i to nigđe drugo nego *k mene*. (18–19), može li uteć *k nama* da ga kuđ prepratimo (20), pa otolen brže dođu *k nama i k nekijem glavarima* (11), da idu dva ili tri Crnogorca *k Vama* (12), on Vi je ponio što ste mu pisali i eto ga *k Vama* da Vas lično polazi. (48), jerbo evo pedeset i više godina od kako su Uskoci uskočili *k nama* (78), da ide put Srbije *k svojojzi familji* (114), i čekao sam ih kada će izisti na sastanku *k meni* (82)...

Zabilježili smo samo jedan primjer sa lokalizatorom koji ima značenje neživog, kad se kretanje može završiti u unutrašnjosti pojma s imenom u dativu: ali je onomadne pošao *k kući svojoj* u predragu našu Srbiju (25).

Rjeđe se objekat lokalizacije može naći i u drugoj sintaksičkoj poziciji – poziciji nepravog objekta:

Sada me nastavite smijem li ga ja prifatit *k sebe* ili ne. (19), pa kad vide da ja Turke *k sebi* ne primam (82), pak i na Vaše pismo s kojijem ste ga propratili *k mojemu po. Dondu* (15), zato ih i ne pustim *k sebe* (82)...

Danas se umjesto dativa s predlogom *k* u ovom značenju pretežno sreće genitiv s predlogom *kod*⁹ (da će uteći *kod mene*, dođu *kod nas*, idu *kod Vas*...) ili eventualno bespredložki dativ (ide *svojoj familiji*, pošao je *kući*...). U ovakvoj upotrebi slobodnog dativa Ivana Antonić vidi izvjesnu emocionalnu nijansu objekta lokalizacije prema lokalizatorima kakvi su *porodica*, *kuća*, *rodni grad* i sl., budući da ona u savremenom jeziku uglavnom više ne postoji (Antonić 2004: 89).

3.2. Što se tiče direktivnog značenja, bez dosezanja cilja, koje veza *k* + dativ, naporedo s *prema* + dativ, *put/u pravcu* + genitiv, a rjeđe i s bespredložkim dativom, najčešće ima u savremenom jeziku, konstatujemo da je ono dosta rijetko u analiziranim Njegoševim pismima. Više su zastupljeni primjeri koji ilustruju dinamičku nego statičku direktivnost. Pri prvoj se objekat lokalizacije kreće, a pri drugoj miruje, ali je okrenut ili upravljen prema pojmu s imenom u dativu:

ja bi odma pospješio dužnost rodstvenu učiniti uputiti se *k grobu* da ga zagrlim (80), tako ih se 10 sleti *k onome mjestu*

⁹ Mnogi su gramatičari, počev od T. Maretića, tvrdili da je upotreba genitivne konstrukcije s predlogom *kod* uz glagole kretanja provincijalnog karaktera. Međutim, B. Milanović je među prvima dokazao i obrazložio književnojezički karakter upotrebe ove predložko-padežne veze (*Upotreba predloga „kod“ (s genitivom) uz glagole kretanja*, NJ, IX, 1958–1959, 227–242).

(115), Ne primi ovo za potrk *k vrhu* magičeske gore (141), no kako istu dobije nanovo *k verigama* trči da ga svežu (172), te da ne trče *k neprijateljskima* (207), cijeli narod naš u Tebe je očima upro i *k Tebi* ruke pružio (173), te strmoglavice iz one grdne mase korenjem *k nebu* dube (203)...

4. U posebnu grupu izdvojili smo primjere u kojima veza *k* + dativ, na mjestu današnjeg bespredloškog dativa ili genitiva s predlogom *kod*, ima funkciju indirektnog objekta s obilježjem živo uz prelazne dvorekcijske glagole *slati* i *poslati* sa značenjem podsticanja na kretanje:

Potomu poslao sam *k veziru* da mi pošlje vladiku (17), što u isto opominjete za našega čovjeka što smo šiljali *k mohur-saibiji* za pregovor (28), no da pošljem 2-3 čoeaka *k tebi* (98), pošlji *k meni* Hamzagu Kazaza (98)...

Dopunsku funkciju dativne konstrukcije s predlogom *k*, opet umjesto današnjeg slobodnog dativa, zabilježili smo i uz glagole *obratiti se* i *voditi*:

taj čas obratio sam se *k vezirima skadarskom i hercegovačkom* s ponuđenjem mira i dobrog na obojudnoj polzi osnovanoga snošenija (61), Toga radi i obraćam se *k Vašemu Visokoprevoshoditeljstvu* (145), *K Vama* se obraćam (150), Evo *k čemu* vodi ovo, da ne zamećem (124), Mene je *k ovome* interes Crne Gore vodio (180)...

5. Jedan usamljeni primjer ilustruje upotrebu izraza *k tome* u značenju *uz to, pored toga, osim toga*: no budući da su naši topovi stari i rđavi, a *k tome* ni zrnâ ne imajući dosta (92).

6. Da zaključimo. Nakon provedene analize jasno je da se u upotrebi dativne konstrukcije s predlogom *k* u Njegoševom epistolarnom diskursu očituje jedno starije stanje budući da je ona mnogo razgranatija nego danas. U analiziranom korpusu, što je u skladu s njegovom prirodom, sadržajem i vremenom nastanka, preovladava apstraktno direktivno značenje veze *k* + dativ, koje se ostvaruje uz imenice, pridjeve i glagole, a danas se realizuje najčešće pomoću dativa s predlogom *prema*, ali i drugih predložko-padežnih sredstava. Konkretno, prostorno značenje analizirane dativne konstrukcije mnogo se rjeđe javlja, iako je u današnjem jeziku ono još jedino očuvano, pa i tada preovladava ono značenje koje je danas arhaično – značenje cilja (adlativnosti) u odnosu na značenje samog pravca (direktivnosti). I u jednom i u drugom slučaju uglavnom ju je, vremenom, istisnula, odnosno u velikoj mjeri potisnula veza dativa i

predloga *prema*, a u funkciji indirektnog objekta uz pojedine glagole zamijenio ju je i dativ bez predloga.

Citirana literatura i izvori:

- Antonić, Ivana. „Sintaksa i semantika dativa“. Južnoslovenski filolog, LX (2004): 67–97.
- Banašević, N., Latković, V. „Beleška“. In: Petrović Njegoš, Petar II. *Izabrana pisma. Celokupna dela Petra II Petrovića Njegoša*. Beograd: Prosveta, 1974.
- Nenezić, Sonja. „Upotreba predloga *k* u Vukovom jeziku“. Na izvoru Vukova jezika. Ur. Nenad Vuković. Žabljak: Fondacija Vukove zadužbine, 2010. 75–85.
- Petrović Njegoš, Petar II. *Izabrana pisma. Celokupna dela Petra II Petrovića Njegoša*. Beograd: Prosveta, 1974.
- Piper, Predrag. *Jezik i prostor*. Beograd: Biblioteka XX vek, Čigoja štampa, Knjižara Krug, 2001.
- Popović, Ljudmila. *Epistolarni diskurs ukrajinskog i srpskog jezika*, monografije, knjiga 89. Beograd: Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu, 2000.
- Stevanović, Mihailo. *Savremeni srpskohrvatski jezik (gramatički sistemi i književnojezička norma) II*. Beograd: Naučna knjiga, 1989.
- Stevanović, Mihailo i dr. *Rečnik jezika Petra II Petrovića Njegoša. Knjiga prva: A – O*. Beograd: Srpska akademija nauka i umjetnosti, Crnogorska akademija nauka i umetnosti, Vuk Karadžić, Narodna knjiga, Obod, Prosveta, Srpska književna zadruga, 1983.
- Stijović, Svetozar. *Slavenizmi u Njegoševim pesničkim delima*. Sremski Karlovc, Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, 1992.
- Tošović, Branko. *Funkcionalni stilovi*. Graz: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität Graz, 2002.
- Vušović, Danilo. *Prilozi pručavanju Njegoševa jezika*. Beograd: Grafički umetnički zavod „Planeta“, 1930.

SYNTAX AND SEMANTICS OF K + DATIVE CONSTRUCTIONS IN THE LANGUAGE OF NJEGOS' LETTERS

The paper deals with a syntactic-semantic analysis of numerous and various examples of *k+dative case* constructions

identified in the letters by Petar II Petrovic Njegos. As, in comparison to the situation nowadays, the research of the corpus showed that there is a wider range of functions and meanings of the aforementioned construction, the author paid a significant attention to the competitively disposable language forms that have been put out of use in time. It is concluded that the *k+dative case* constructions in the language of Njegos' letters were found more often in the field of abstract rather than concrete directives, and even, when it comes to spatial relations, they have the meaning of adlativity, rather expressing the goal than the direction. On the one hand, this is conditioned by the historical development of the meanings and functions of this construction, and on the other, it is deeply related to the nature of the epistolary discourse the author has analyzed for the purpose of the article.

Key words: *k + dative case* construction, directive, adlativity, language of Njegos' letters.